

Az év végi tartalomból

Nehéz évet zártunk, és egy még nehezebbet kezdünk. A társadalomtudományok művelői számára így adódik a kihívás, főleg egy polgári értékrendet valló szakfolyóirat életében, hogy a beküldött dolgozatokból az év végi számba olyanokat válogasson, amelyek a legjobban tükrözik változásokban bővelkedő korunk problémáit, egyidejűleg gazdasági és társadalmi tereink új perspektíváit, és képesek a körülöttünk zajló világot tudományos alaposággal elemezni.

E gondolatok jegyében fogant *Balog Zoltán társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár* írása, amely a mélyszegénységet, a gyerekszegénységet és a romák helyzetét veszi górcső alá. A felzárkózás fundamentumairól kritikusan állapítja meg a szerző, hogy a rendszerváltás után húsz évvel a magyar társadalom adós a szegénységet okozó, illetve a szegénységből adódó problémák hatékony kezelésével. Legsúlyosabb, mondhatni halmozott problémának tekinti a roma lakosság helyzetét, hiszen a szegénységben élők és a kilátástalan sorsú gyermekek többsége roma származású, akiknek a helyzete eddig folyamatosan romlott. Szól a szerző a magyar európai uniós elnökség talán legnagyobb sikeréről, az Európai Romastratégia elfogadásáról, amely hazánk számára is kijelöli azt az európai irányvonalat, amely mentén roma honfitársaink helyzete a javulás útjára léphet.

Nováky Erzsébet egyetemi tanár, MTA doktor, a *Corvinus Egyetem Jövőkutatói Tanszékének vezetője*, szakterületét a biztonság kérdésével párhuzamba állítva vizsgálja. Mint írja, kiemelkedő fontosságú az emberek biztonságérzete. Biztonságot szeretnénk a családukban, a kis közösségekben és tágabb környezetünkben. Ugyanakkor a jövő bizonytalansága miatt számos bizonytalansági kép jelenik meg. A jövőkutatás az a modern tudomány, melynek szakszerű interpretálásával Nováky Erzsébet, az MTA Statisztikai és Jövőkutatási Bizottságának alelnöke azt vallja, hogy a biztonság keresése a jövőkutatás segítségével azért is lehetséges, mert ráírá-

A tartalomból

nyítja a figyelmet arra, hogy többé-kevésbé alkalmazkodni kell a külső körülményekhez, és proaktívan törekedni kell a feltételek megváltoztatására. A belső adottságok pedig az aktív jövőorientáltság erősítésével, a tolerancia fokozásával, a proaktivitással, valamint összefogással és együttműködéssel kiaknázzhatóak és felerősíthetőek. Számunkra pedig adódik a felismerés, igen, erre van szükség. Így Nováky Erzsébet tudományos műhelye a jövőkutatás iránti társadalmi igény válsággal bővelkedő korunkban újabb perspektívákat, újabb lendületet kell, hogy kapjon, még nagyobb mértékben részévé kell, hogy váljon a nemzetgazdaság és a társadalom körültekintő jövőtervezésének.

Prugberger Tamás egyetemi tanár, az MTA doktora, a Miskolci Egyetem és a Debreceni Egyetem jogtudományi karainak oktatója – a tőle megszokott tárgyilagossággal – történelmi léptékű értekezést nyújtott be. A neoliberális globalizációt elemzi. Ír a transzatlanti és a rajnai kapitalizmus küzdelméről. A Professzorok Batthyány Körének tagja a neokolonizációs technikák sajátos eszközeként kitér a posztkommunista országok piacainak privatizáción, illetve eladósításon keresztüli megszerzésére. Hazánkra fókuszálva kifejti, hogy ennek a globalizációs gazdaságpolitikának hű kiszolgálója volt a nyolc év neoliberális kormányzása, aminek eredményeként az ország a kritikus mértékig eladósodott, a kis- és középvállalkozói szféra a csőd szélére került, a szupra- és internacionális nagyvállalatok a profit döntő részét kivihették az országból, az adókedvezmény lejártát követően pedig jelentős részük kivonult, ami megnövelte a munkanélküliséget. Kimutatja a tanulmány, hogy mindezek hatására hogyan korrumpálódott a közép-európai közélet és gazdasági élet, főleg a magyar politikai és üzleti elit. A tanulmány utolsó része arról szól, hogy az új polgári kormánynak milyen feladatokkal és milyen módon kell megküzdenie, hogy az előző időszak e problémáit helyre tegye.

Gereben Ágnes professzor, habilitált tudományos kutató, akinek a közelmúltban ünnepeltük legújabb, A FÁK: tegnap, ma, holnap című könyve megjelenését, egy izgalmas történelmi, külpolitikai, üzleti enklávét exponál. A közismert és elismert Oroszország-kutató dolgozatában egy volt szovjet tagköztársaságot mutat be, Kazahsztánt, és ahogy nevezi, a bezzeg autokráciát. Összetett és permanens Gereben Ágnes tudományos kutatásainak térbeli és időbeli orientációja. A Szovjetunió összeomlását követően megváltoztak a volt tagköztársaságok pozíciói. A bal-

Polgári Szemle · 7. évfolyam 5–6. szám

ti tagállamok betagozódtak a nyugati világba, igaz, mára mind gazdasági, mind társadalmi téren ijesztően sérülékennyé váltak. A másik végletet a közép-ázsiai posztszovjet kalifátusok jelentik, és ezek egyike Kazahsztán. Mesés energetikai kincsekkel rendelkeznek, geopolitikai elhelyezkedésük, főleg Afganisztánhoz közelségük okán, az amerikai–orosz kötélhúzás, és ezzel egyidejűleg, együttjáróan az előnyszerzés, a visszaélések, antidemokratikus állapotok fenntartásának melegágyai. Ugyanakkor a mindennapjaink, itt Közép-Európában, függnek tőlük, az olajban, földgázban gazdag térségeiktől. Időt, energiát, szakértelmet nem kímélve foglalkozni kell velük, ismerni kell stratégiai, vagy sokszor spontán cselekvéseik indító körülményeit, alkalmazott eszközeiket, azokra védekezési technikáink pedig naprakésznek kell, hogy legyenek. E terület, e hatalmas eurázsiai térség szakértője legfelsőbb fokon Gereben Ágnes, akinek írása (amely szaktudásának csak egy apró szösszente) hasznos olvasmány lehet nemzetközi tanulmányok szakos egyetemi hallgatóktól kezdve a magyar külügy tisztviselőiig bezárólag.

Ha esett szó autokráciáról, essék szó demokráciáról is. *Samu Mihály, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának egykori dékánja, jelenleg professor emeritusa, írása a modern alkotmányosság tárgykörét jogtörténeti, jogelméleti összefüggéseiben taglalja. A modern alkotmányosságét, amely a humánus és a demokratikus közélet alapja. Hogy dolgozatára még jobban figyelmet irányítsak, esetleg nem polgári értékrendű értelmiségiek figyelmét is megnyerjem a dolgozat elolvasásához, leírom, hogy a modern alkotmányosság kérdését a jogtudós az új magyar Alaptörvény összefüggés-rendszerében elemzi. Mint írja, Magyarország történeti útja kifejeződik sajátos elvekben, szerződésekből és dokumentumokban. Ehhez hasonló a brit történeti alkotmány (vö. Magna Charta és Aranybulla), vagyis ez Európában brit és magyar sajátosság. A magyar alkotmányos rendek folytonossága azonban idegen megszállás és befolyás miatt megszakadt. Ez után következett a demokratikus alkotmányos rendre való átmenet, amely az új, 2012-től hatályos Alaptörvényben teljesedik ki, hiszen a rendszerváltás után húsz éven át meghonosodott alkotmányos rend egy sor fogyatékoságot mutatott, az átfogó humánus-demokratikus értékek nem intézményesültek.*

A következő szerzőnk *Kun Miklós egyetemi tanár, a köztünk élő, de cizellált társadalmi rétegeződéseink fölött lépkedő, gondolatainkat formáló tudós értelmiségi. Kutató munkája során a klasszikus történeti, levéltári források*

A tartalomból

mellett a rá jellemző, Magyarországon általa megteremtett „oral history” módszerén alapuló riportjaival, saját maga készítette dokumentumfilmjeivel, tudományos előadásaival ámulatba ejtette az államokbeli Stanford Egyetem, az angliai Nottingham és a moszkvai egyetemek hallgatóit, és bennünket is folyamatosan, a tévékészülékek előtt ülő kortársait, itt Magyarországon. A sztálinizmus természetrajzát évtizedek óta kutató Kun Miklós egyetemeken túllépő tudománynépszerűsítő munkája vetekszik Simon Schama és Martin Davidson által létrehozott BBC tévécsatorna History of Britain adásainak módszertanával, igényességével. A Károli Gáspár Református Egyetem Kremlinológiai Intézetének vezetőjeként dolgozó szerzőnk emberközeli hozva nem hagyja feledtetni a múltat, a megannyi változást hozó 20. századot, a mögöttünk lévő sztálinizmust, annak fondorlatos történéseit – amelynek egyik epizódjáról szól mostani dolgozata – és a kelet-közép-európai demokratikus államok kialakulásáért vívott küzdelmeket.

Az év végi számunkban közreadott értekezéseket bemutató főszerkesztőként már e ponton le kell, hogy írjam: ezek azok a dolgozatok, amelyek lapszámunkat emlékezetessé teszik, írások, melyeket az olvasók megtartanak emlékezetükben, professzorszerzőink hallgatói fénymásolatban osztogatnak, weboldalakra tüzdelik, egyetemi szemináriumok témájává válnak évtizedekre.

De a folytatás is figyelemre méltó. Fiatal, de már ismert szerzőnk *Prekovits András tudományos kutató*, aki Nováky Erzsébet és Kilényi Géza egyetemi tanárok tanítványa. Dolgozatában Mezopotámia, Egyiptom, Athén, Spárta és Róma gazdasági rendszereit elemzi. Időutazásra hív bennünket. Felvillantja az egykor tündöklő, majd hanyatlásnak induló, végül felbomló birodalmak gazdaságpolitikáját. Írásában nem öncélúan bolyong a múlt révetegében, hiszen történelmi nekrológokon keresztül arra keresi a választ, hogy az ókori válságok kialakulása, okai és a jelenlegi világgazdasági válság, vagyis korunk regnáló gazdasági birodalmainak erőfölényvesztése mögött, illetve között milyen összefüggések, hasonlóságok fedezhetőek fel. A dolgozat sajátos rezüméje, hogy egy kicsit sarkítsam a lényegét: a fényűzést szolgáló ingatlanberuházások, az ésszerűtlen hitelfelvetelek, az adósságspirálok indikátorai több ezer évvel ezelőtt sem a tartós, fenntartható fejlődést szolgálták.

Botond Gyula dr. elmélet-történeti értekezése egy becsapott világról szól. Szerzőnk számvetése a marxizmussal kritikus hangvételű. Korunk

Polgári Szemle · 7. évfolyam 5–6. szám

kommunikációs médiatechnikája a marxizmus derivátumainak szuggesztív erejét soha nem látott mértékben növeli, ténylegesen globálisra duzzasztja, írja a szerző. Márpedig ha ez így van, ezt tapasztalhatjuk, akkor van még teendők a marxizmus tudományos értékelésével.

Birher Nándor és Homicskó Árpád Olivér, a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának egyetemi docensei a munka becsületéről, a médiumon keresztül zajló cserefolyamatokon át a hivatásetikai kódexig bezárólag juttatják az olvasót érdekfeszítő, hasznos és alapos tudományos módszertannal ékesített, forrásmunkákkal gazdagon alátámasztott ismeretekhez. Az értékteremtés alapját, a munkát a korai társadalmaktól kezdődően, az első nagy civilizációkon keresztül, és a kiemelésben egy nagyot ugorva, egészen napjainkig, a munkavégzést biztosító törvényeket is citálva mutatják be. Hivatás-etika, lutheri tanítás a munkáról... e témaközelítéseket olvasva valóban bizonyosságot szerezhethetünk szerzőink kvalitásáról, jó szándékáról, amelyre a kálvini idézet méltán helytálló: a becsületes, szorgalmas munka Isten dicsőítésévé válik.

A Polgári Szemle társadalomtudományi folyóirat hagyományaihoz híven e számunkban is bő teret szenteltünk a gazdasági kérdéseknek, bár ezekről ismertetőt – terjedelmi korlátok okán – már csak szűkebbre szabva írok. Régi szerzőnk, *Novoszáth Péter, a Dunaújvárosi Főiskola docense*, Olaszország és az euró-zóna válságáról ír. Friss adatok, tárgyyszerű és szakszerű elemzés. *Koller Boglárka PhD dr., a Zsigmond Király Főiskola Nemzetközi és Politikai Tanulmányok Intézetének tudományos kutatója* a jogi koncepciók sajátos vetületéről ír, nemzetközi-európai uniós vetületben, történelmi trendvonalba ágyazva, a differenciált integrációk gyakorlati és elméleti vonatkozásairól. A dolgozatnak különös aktualitást ad a 2011 decemberében Brüsszelben lejátszódó válságtanácskozás, az egyes államok szerepvállalása az euró-zóna megmentéséért folyó küzdelemben. *Jászberényi József*, ugyancsak *a Zsigmond Király Főiskola főiskolai tanára*, szintén nemzetközi vizekre invitálja az olvasót. Az idősoktatás brit gyakorlatáról ír. Követhető, adaptálható modellként jelöli számunkra is a regnáló brit gyakorlatot.

Farkas Péter tudományos kutató a foglalkoztatás dinamikus bővítését segítő gazdaságpolitikához fűz figyelemfelhívó javaslatokat. A GDP, az export és a foglalkoztatás bővös háromszögében araszolgatva elengedhetetlennek tartja a belső gazdaság fejlesztését és az importot kiváltó hazai termelés támogatását. *Szergényi István, a Budapesti Műszaki és Gazda-*

A tartalomból

ságtudományi Egyetem tiszteletbeli tanára az energiapolitika globális és lokális vetületeivel foglalkozik tudományos munkájában. *Mező Ferenc* és *Dorogi Zoltán* pedig a *Debreceni Egyetemről* küldték el dolgozatukat, amelyben a közigazgatás átszervezésének egy gyakorlati aspektusát, Hajdú-Bihar megye most alakuló járásainak rendszertanát, annak dinamikus földrajzi hátterét és ráépülő közigazgatását mutatják be. A dolgozat tartalmisága szervesen illeszkedik a Magyary Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Terv alapkoncepciójához, mikroszinten prezentálható esettanulmánya is lehet akár.

Szólnom kell még fiatal szerzőink dolgozatairól, azokról a tehetséges pályakezdő értelmiségiekről, akiknek tudományos munkája talán még nem eléggé ismert a folyóiratunkat olvasó polgári értelmiség előtt. *Juhász Ágnes PhD dr., a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának oktatója* a közbeszerzés szabályozásának változásairól, az új közbeszerzési törvény tartalmáról ír. *Baracsi Katalin dr., a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának PhD-hallgatója* pedig egy nagyon divatos témát, az internetbiztonság jogi hátterét, törvényalkotási folyamatát elemzi magyar és európai uniós vetületben. *Lukács Judit PhD-hallgató, a Wekerle Sándor Üzleti Főiskola oktatója* pedig szakavatottan Magyarország első polgári származású miniszterelnökéről, Wekerle Sándorról, a háromszoros magyar királyi miniszterelnökről írt könyvet mutatja be kedves olvasóinknak.

Érdeemes ezt a lapszámunkat is végigolvasni!

Prof. Dr. Lentner Csaba egyetemi tanár
főszerkesztő

